

RAADSINFORMATIEBRIEF

Zaaknummer: 590087
Documentnummer: 590091

Datum: 30 april 2024
Portefeuille(s): Veiligheid
Portefeuillehouder(s): J.P. Gebben en P. Duvetkot
Contactpersoon: P. van der Leest / R. Hartog
Tel.nr.: 06-20935845 / 06-26051963
Emailadres: p.van.der.leest@dronten.nl / r.hartog@dronten.nl

Onderwerp: Handelingskader overlast door mensen met onbegrepen gedrag

Context

- Afdoening motie [naam / raadsvergadering d.d.]
- Afdoening toezegging [commissievergadering/raadsvergadering d.d.]
- Beantwoording raadvragen
- Actuele bestuurlijke aangelegenheid
- Anders, [te weten...]

Korte samenvatting

De problematiek rondom overlast door mensen met onbegrepen gedrag neemt steeds verder toe. Door de beperkte handelingsmogelijkheden kunnen we hier als overheid maar weinig grip op krijgen. In deze raadsinformatiebrief wordt de gemeenteraad meegenomen in het bestaande handelingskader omtrent overlast door mensen met onbegrepen gedrag en de bestaande knelpunten.

Context

Politie, gemeenten, woningcorporaties en andere partners signaleren een toename van de maatschappelijke problematiek rond personen met onbegrepen gedrag. De overlast en tegelijkertijd de zorgen die we hebben over deze doelgroep, is een landelijk fenomeen dat dagelijks voorkomt en steeds zichtbaarder is in de media. Mensen met onbegrepen gedrag zorgen steeds vaker voor (ernstige) overlast in hun omgeving en in extreme gevallen kunnen gevaarlijke situaties ontstaan. In bepaalde situaties is het voor de gemeente en/of zorgpartners erg ingewikkeld om in te grijpen. Achter de schermen wordt er hard gewerkt aan een oplossing, maar voor de inwoner voelt het alsof er 'niks wordt gedaan'.

In deze raadsinformatiebrief neemt het College de raad mee in het bestaande handelingskader omtrent overlast door mensen met onbegrepen gedrag en de bestaande knelpunten.

Wat is onbegrepen gedrag?

Onbegrepen gedrag heeft vele verschijningsvormen, oorzaken en achtergronden. Spreken van 'de' groep personen met onbegrepen gedrag doet daarom geen recht aan de grote verscheidenheid in onbegrepen gedrag en de achtergronden daarvan. Het gaat om mensen die de grip op hun leven (dreigen te) verliezen, waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen. De redenen dat dit gebeurt, kunnen heel divers zijn: het kan o.a. gaan om psychische problemen, een lichte verstandelijke beperking, dementie en/of verslaving. Bij personen met onbegrepen gedrag kan het dus zowel gaan om mensen met dementie die verdwaald zijn op straat als om mensen met een acute psychose.

Bijlage(n):

Het overgrote deel van deze doelgroep veroorzaakt weinig tot geen overlast en accepteert zorg (thuis of in een kliniek/zorginstelling/etc). Uit onderzoeken blijkt dan ook dat er meer registraties zijn van overlast dan het aantal geregistreerde personen. Dit komt omdat over een relatief kleine groep steeds opnieuw meldingen worden gedaan. Ook in Dronten werden de 461 overlastmeldingen van afgelopen jaar voor het grootste deel veroorzaakt door 3 á 4 individuele personen die veel overlast veroorzaakten in hun omgeving. De relatief kleine groep mensen met onbegrepen gedrag die voor maatschappelijke onrust zorgt, heeft als kenmerk dat zij onvoldoende/geen inzicht hebben in hun eigen problematiek. Vaak is er sprake van verslavingsproblematiek, veelal gepaard met psychische problemen, al dan niet van langdurige aard. Deze mensen ervaren zelf geen problemen en weigeren daarom mee te werken aan de stappen die tot oplossingen kunnen leiden.

Handelingskader overlast door mensen met onbegrepen gedrag

Hoewel het aantal individuen met onbegrepen gedrag dat zorgt voor ernstige overlast niet zo groot is, hebben de individuen wel veel impact op de omgeving. Ze veroorzaken veel overlast en kunnen een gevoel van onveiligheid creëren bij buurtbewoners. Omdat deze groep vaak weigert mee te werken, is het voor de gemeenten en/of zorgpartners erg ingewikkeld om in te grijpen. Als iemand niet wil meewerken, is er een aantal mogelijkheden:

1. Bel bij acuut gevaar de politie (112). Zij kunnen de GGZ crisisdienst inschakelen. Indien de crisisdienst van mening is (vastgesteld door een onafhankelijke psychiater) dat een crisismaatregel nodig is, verzoeken zij de burgemeester deze crisismaatregel af te geven. Dit leidt tot een gedwongen opname, waarna de rechter na enkele dagen deze beslissing toetst en deze verlengt of niet. Wanneer een gedwongen maatregel niet passend is, kan vrijwillige opname of ambulante hulpverlening aangeboden worden. Is er sprake van verslavingsproblematiek en ziet de GGZ deze als voorliggend, dan kan dit betekenen dat de verslaving eerst behandeld moet worden.
2. Professionals, de gemeente en inwoners zelf kunnen de GGD OGGZ, (Openbare Geestelijke Gezondheidszorg) inschakelen, ook wel 'bemoeizorg' genoemd. Deze probeert iemand hulpverlening te laten accepteren.
3. Bij verblijf in een huurwoning kan de woningcorporatie een gedragsaanwijzing opleggen, zoals de opname van de verplichting om hulpverlening of begeleiding te accepteren. Dit heeft als doel dat er toegewerkt kan worden naar een stabiele situatie waarbij de overlast stopt.
4. Opschalen naar de Persoonsgerichte Aanpak (PGA). Samen met de betrokken ketenpartners wordt een plan van aanpak gemaakt. Is er sprake van een lopende strafzaak, dan kan er eventueel opgeschaald worden naar het Zorg- en Veiligheidshuis Flevoland. Hier zit het Openbaar Ministerie aan tafel en kan via het OM geprobeerd worden om gedwongen zorg via de rechter op te leggen, in plaats van bijvoorbeeld gevangenisstraf of een combinatie hiervan.

Bestuurlijk instrumentarium

5. Indien al het voorgaande niet tot verandering heeft geleid, kan een burgemeester een gedragsaanwijzing geven (om iets te doen of na te laten) op basis van de Wet aanpak woonoverlast. Dit kan uiteraard alleen als er sprake is van een persoon die over een woning beschikt (huur of koop) dan wel daar verblijft of staat ingeschreven. Doordat er rekening gehouden moet worden met psychische of psychiatrische aandoeningen, is de toepassing van deze wet moeilijk. Als het niet in het vermogen van de veroorzaker ligt om zijn hinderlijke gedragingen te staken, dan ligt het meer voor de hand om in te zetten op zorg dan deze wet toe te passen. Dit kan bijvoorbeeld anders zijn dan wanneer het gevaar voor de omgeving dusdanig groot is dat ingrijpen noodzakelijk is.

6. De Burgemeester is bevoegd om een gebiedsontzegging af te geven. Hiervoor is o.a. nodig dat er sprake is van ernstige verstoring van de openbare orde.
7. Bij personen met onbegrepen gedrag is er veelal wel sprake van overlast, maar niet vaak van een ernstige verstoring van de openbare orde. Dit vormt een complicerende factor voor de inzet van een gebiedsontzegging. Daarnaast is een gebiedsverbod bedoeld om tijdelijk in te stellen (in beginsel 48 uur, met een mogelijkheid van verlengen tot acht weken), waardoor het ook alleen een tijdelijke oplossing vormt. Ook zorgt een gebiedsontzegging voor de verplaatsing van een probleem, omdat het gebied waarvoor deze geldt niet zo groot mag zijn dat het de hele gemeente of een hele dorpskern betreft.

Dak- en thuisloos

8. Wanneer iemand dakloos is, zijn de mogelijkheden meer beperkt. Dan wordt bovenstaande cyclus ook doorlopen en wordt er gekeken of iemand een acuut gevaar vormt voor zichzelf of een ander. In dat geval kan volgens bovenstaande stappen een crisismaatregel afgegeven worden. Wanneer er geen sprake is van acuut gevaar, maar er is wel een vermoeden van psychiatrische problematiek, kan een zorgmachtiging aangevraagd worden. Er wordt dan een verkenner aangesteld die onderzoek doet en beslist om zijn of haar bevindingen aan te melden bij een officier van Justitie. Het is vervolgens aan een rechter om al dan niet de maatregel af te geven. Met deze maatregel kan iemand worden opgenomen of ambulante behandeling gestart worden.

Knelpunten

Op papier lijken bovenstaande mogelijkheden makkelijk toepasbaar, maar door verschillende knelpunten en uitdagingen is de praktijk ingewikkelder.

Bezuinigingen in de geestelijke gezondheidszorg

Tussen 2012 en 2018 zijn de klinische GGZ plekken door bezuinigingen flink afgebouwd. Ook de beschermd wonen voorzieningen zijn in die periode afgenomen. Het gebrek aan passende huisvesting en gespecialiseerde opvangplekken vormt daarmee een belangrijk knelpunt. De plekken in klinieken en de maatschappelijke opvang zijn daarnaast vaak langer bezet omdat er geen doorstroming plaatsvindt door de woningnood en afbouw van beschermde woonvormen of andere voorzieningen. Dit resulteert in lange wachtlijsten. Verder heeft de GGZ ook te maken met een tekort aan personeel en moeten zij prioriteren tussen de verschillende casussen.

Ingewikkelde wet- en regelgeving

Sinds 2020 is de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (BOPZ) opgesplitst in de Wet verplichte GGZ (Wvvgz) en de Wet Zorg en Dwang (Wzd). Via deze twee maatregelen kan een machtiging of crisismaatregel ingezet worden, waarbij zorg of opname verplicht wordt opgelegd. Toch blijkt in de praktijk dat veel casussen, ondanks de ernstige overlast, 'te licht' zijn voor de toepassing van deze maatregel.

Daarnaast zijn er in de uitvoering van de Wzd verschillende knelpunten zichtbaar geworden in de beoordeling, toeleiding en beschikbaarheid van (crisis)zorg. De uitvoeringsproblemen van Wzd leggen een onevenredige hoge druk op verschillende organisaties (politie, OM, reguliere GGZ en gemeenten) waar de passende oplossingen niet voorhanden zijn. Deze zorgen zijn in 2021 ook verwoord in een regionale brandbrief naar het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Dossiervorming

De oplegging van een bestuurlijke maatregel (zoals een gebiedsontzegging) is een bestuurlijke rapportage van de politie nodig. Deze rapportage is o.a. opgebouwd uit meldingen, aangiftes en andere feiten en moet voldoende zwaarwegend zijn om de maatregel op te kunnen leggen.

Aan de opbouw van zo'n rapportage zitten wat haken en ogen:

- Door een lage meldingsbereidheid ontbreekt het soms aan voldoende meldingen voor een goede dossieropbouw. Ook kunnen mensen 'meldingsmoe' worden, omdat een oplossing lang op zich laat wachten. Dit zijn vaak trajecten van de lange adem.
- Door (te) weinig aangiftes is dossieropbouw onvoldoende.
- Capaciteitsproblemen bij de politie maken het soms lastig om snel te kunnen schakelen.

Binnen bovenstaande kaders wordt intensief en goed samengewerkt met diverse instanties en (zorg)partners. Desondanks zijn er nog steeds mensen in onze gemeente die er niet in slagen zich conform de maatschappelijke normen en waarden te gedragen en daardoor uitzonderlijk en/of overlast gevend gedrag laten zien. Dit is een probleem waar we op verschillende niveaus mee geconfronteerd worden en waar we ook in de toekomst nog mee te maken krijgen.

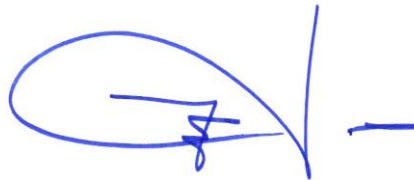
Dit probleem betekent niet dat er landelijk, regionaal of lokaal niks gebeurt. De Gemeente Dronten werkt vanuit verschillende domeinen (Zorg & Veiligheid en Sociaal Domein) intensief samen met verschillende betrokken instanties zoals de GGZ, GGD, politie, woningbouw, zorginstanties en het Zorg- en Veiligheidshuis Flevoland om tot langdurige en/of tussentijdse oplossingen te komen. Hierbij denken we zowel binnen als buiten de bestaande kaders. Dit proces kost tijd, omdat de handelingsmogelijkheden binnen de bestaande wet- en regelgeving zeer beperkt zijn. Binnen de huidige casuïstiek wordt nog steeds gezocht naar (tussentijdse) oplossingen, ook wanneer er vanaf buiten niks lijkt te gebeuren. Het is een proces van de lange adem en het College vraagt hier ook begrip voor. We hebben met elkaar die lange adem hard nodig.

De Secretaris,

J.D. Pruim

De Burgemeester,

drs. J.P. Gebben

